

20.08.2025

Językoznawstwo

Obraz świata wartości w dziewiętnastowiecznym czasopiśmiennictwie dla dzieci i młodzieży w ujęciu lingwistycznym

Autor/Redaktor: Marzanna Uździcka

Wydawnictwo:: Uniwersytet Zielonogórski

ISBN: 978-83-7842-548-9

Książka Marzanny Uździckiej pozwala zrozumieć, w jaki sposób język utrwalał i kształtował świat wartości w czasopismach dla dzieci i młodzieży w XIX stuleciu.

Rodząca się w latach trzydziestych dziewiętnastego wieku prasa dla dzieci i młodzieży uwarunkowana była dwoma czynnikami. Po pierwsze, szczególna rola czasopiśmiennictwa okresu, kiedy Polska na ponad sto lat pozbawiona została państwa, wynikała, ogólnie ujmując, z potrzeby zachowania jedności narodu jako wspólnoty językowej i kulturowej oraz wiązała się z propagowaniem tych wartości, które pozwalały tę jedność zachować. W tej niezwykle trudnej i złożonej sytuacji politycznej oraz społecznej krzewiono w periodykach XIX wieku przede wszystkim takie wartości, jak przywiązanie do tradycji, znajomość i pamięć o własnej historii, „wielkiej” literaturze, pielęgnowanie rodzimego języka i dbanie o jego „czystość”. Miały one za zadanie kształtować wśród czytelników poczucie zbiorowej (wspólnotowej) tożsamości narodu oraz związane z tym uczucia i postawy patriotyczne. Stąd dziewiętnastowieczna prasa integrowała Polaków we wszystkich trzech zaborach bez względu na dzielnicę, w której ukazywały się czasopisma, i, co ważne, odmienną ich sytuację prawną.

(fragment "Wstępu")

Spis treści

Wykaz skrótów, s. 5

Wprowadzenie, s. 7

Rozdział I

Prasa dla dzieci i młodzieży w XIX wieku (zarys), s. 15

Rozdział II

Pamięć jako wartość kształtująca poczucie tożsamości narodowej, s. 31

II.1. Znaczenie pojęcia pamięci w dziewiętnastowiecznej leksykografii i badanych testach, s. 34

II.2. Strategie komunikacyjne pisanie o pamięci , s. 39

II.3. Podsumowanie, s. 46

Rozdział III

Apoteoza ojczyzny w periodykach dla dzieci i młodzieży, s. 49

III.1. Pojęcie ojczyzny w perspektywie dziewiętnastowiecznej leksykografii, s. 55

III.2. Profilowanie pojęcia ojczyzny, s. 57

III.3. Ojczyzna to wielki (zbiorowy) obowiązek, s. 60

III.4. Metaforyzacja, s. 64

III.5. Podsumowanie, s. 68

Rozdział IV

Język ojczysty jako wartość kształtująca poczucie jedności wspólnoty narodowej, s. 71

IV.1. Znajomość języka narodowego (ojczystego) jako „święty obowiązek”, s. 73

IV.1.1. Wzory mówienia o języku jako wartości w I połowie XIX wieku, s. 75

IV.1.2. Wzory mówienia o języku jako wartości w II połowie XIX wieku, s. 80

IV.2. Idea poprawności i czystości języka, s. 83

IV.3. Podsumowanie, s. 88

Rozdział V

Znajomość literatury ojczystej jako wartość, s. 91

V.1. Zakres drukowanych dzieł literackich i biografii ich twórców, s. 92

V.2. Kształtowanie wrażliwości literackiej i nawyków czytelniczych młodego odbiorcy, s. 96

V.3. Typ propagowanej wiedzy o charakterze teoretycznoliterackim, s. 101

V.4. Kształtowanie zdolności twórczej kreacji tekstu, s. 103

V.5. Podsumowanie, s. 106

Zakończenie, s. 109

Bibliografia, s. 121

Rok publikacji: 2024

Strony: 132

Słowa kluczowe: Zachowanie języka i kultury, Okres zaborów, wartości,
czasopiśmiennictwo polskie